

Dr. Ibrahim Negm je rođen u Egiptu. Diplomom srednje škole stekao je na Univerzitetu Al-Azhar, gdje je bio četvrti na listi uspješnih u naciji. Dobio je nagradnu stipendiju za nastavak islamskih studija na Al-Azharu. Diplomirao je islamske nauke 1995. godine. Bio je razredni pozdravni govornik. Dobio je nagradnu stipendiju za istraživački rada na Pravnom fakultetu Harvarda 1996/1997. Bio je i gostujući istraživač na Visokoj školi islamskih i društvenih nauka u Virdžiniji. Bio je gostujući stipendist i istraživač na Univerzitetu Oxford, UK, 2002. Doktorirao je islamske studije 2005. godine na postdiplomskom teološkom seminaru, Indiana, SAD. Bio je docent islamskih i arapskih studija na Univerzitetu St John u New Yorku 2005. godine.

Bio je direktor Islamskog centra South Shore u New Yorku od 1999. do 2003. godine. Zatim je bio prvi direktor Islamske fondacije za studije na College Point NY 2004. Dr. Ibrahim Negm je viši savjetnik egipatskog vrhovnog muftije. Godine 2016. izabran je za generalnog sekretara Sekretarijata za *fatve* u svijetu. Dr. Negm je istaknuti učenjak u *Dār al-iftā'* („Ured za fatve“). Službeni je glasnogovornik *Dār al-iftā'* egipatskog vrhovnog tijela za islamske pravne edikte, savjetujući muslimane kako da se pridržavaju svoje vjere na prosvijetljen način u okolnostima koje se stalno mijenjaju po čitavom spektru pitanja. Dr. Negm je osnivački direktor opservatorija *Dār al-iftā'* za praćenje radikalnih *fatvi*. Kao plodan autor, napisao je mnogo knjiga o islamskoj pravnoj metodologiji i suvremenim akutnim vjerskim i kulturnim pitanjima.

E-Mail: info@fatwaacademy.org

Ibrahim Negm was born in Egypt. He has earned his High School Diploma from Al-Azhar University, where he has been graded number 4 in the nation of success. He was awarded a distinguished scholarship to pursue Islamic studies at Al-Azhar. He received his BA in Islamic Studies in 1995 and was the class valedictorian. He was awarded a distinguished fellowship to conduct research at Harvard Law School 1996/1997. He was also a visiting Researcher at the Graduate School of Islamic and Social Sciences in Virginia. He was a visiting Scholar and researcher at Oxford University, UK, 2002. He obtained his Ph.D. in Islamic Studies in 2005 from Graduate Theological Seminary, Indiana, USA. He was an assistant professor of Islamic and Arabic Studies at St John's university in New York in 2005.

He served as a full time Director at the Islamic Center of South Shore in New York from 1999 to 2003. He then served as the first Director of the Islamic Learning Foundation in College Point NY in 2004. Dr. Ibrahim Negm is serving as a senior advisor to Grand Mufti of Egypt. In 2016, he was elected as the Secretary General of Secretariat for *Fatwa* Authorities Worldwide. Negm is a preeminent scholar at the *Dār al-iftā'* („the House of *fatwā*“). He is the official spokesperson of the *Dār al-iftā'* of Egypt's supreme body for Islamic legal edicts, advising Muslims on how to abide by their faith in an enlightened manner in constantly changing circumstances on the whole spectrum of issues. He is the founding Director for the *Dār al-iftā'* observatory for monitoring radical *fatwās*. As a prolific author, he has written many books on Islamic legal methodology and contemporary acute religious and cultural issues.

E-Mail: info@fatwaacademy.org

datum prijema / date of receipt: 12.10.2022.
datum recenzije / review date: 8.11.2022
datum prihvatanja / date of acceptance: 20.11.2022.

DOI: <https://doi.org/10.52510/sia.v3i2.53>

UDK: 28-74:323.28

Ostali nekategorizirani radovi: prikazi –
Other uncategorized works: reviews

Ibrahim NEGM

GLOBALNI AUTORITET FETVE OKVIR I POGLEDI

A GLOBAL **FATWĀ AUTHORITY
FRAMEWORK AND PROSPECTS**

Sažetak

Prijetnja ekstremizma i terorizma posljednjih godina je u velikoj mjeri potpomognuta stvaranjem haosa oko *fetve* (pravne i moralne norme u islamu) od strane ekstremista. To je drsko kršenje tradicionalne institucije *fetve* u islamu. Imajući na umu skrivenu agendu, počinioći aberantnih i nereguliranih pravnih izjava, kao i lažnih i pogrešno protumačenih islamskih učenja i principa, uspjeli su na neki način narušiti univerzalne islamske osnovne vrijednosti mira, suživota, stabilnosti i sigurnosti širom svijeta. Imajući to na umu, *Dār al-iftā'* („Ured za *fetve*“) Egipta je pokrenuo globalnu autoritativnu instituciju *fetve* pod jedinstvenom krovnom organizacijom sa sjedištem u Kairu, Egipat, kako bi se ustanovile pouzdane *fetve* radi pobijanja lažnih *fetvi* u ime islama. Tako je, od svog osnivanja, Generalni sekretarijat za *fetve* u svijetu održao pet konferencija koje su rezultirale brojnim inicijativama, koje su osmišljene da isprave lažne i razjasne istinska i autentična učenja islama. Ovaj Sekretarijat ima za cilj razviti alate i ponuditi obuku za *muftije*, koji izdaju *fetve*, kako bi im se omogućilo da upravljaju *fikhsko*-pravnim razlikama, kao i da ih se opremi pouzdanim referencama za izdavanje *fetvi* kroz prihvatljivu proceduru, s ciljem reguliranja miroljubivih odnosa ne samo unutar muslimanskih zajednica, već i između muslimanskih i nemuslimanskih društava, kao i miroljubivih odnosa između muslimana i nemuslimana u nemuslimanskim društvima. U svim okolnostima, muslimanske *fetve* moraju biti donesene mudro i mirno, jer je samo značenje izraza „islam“ poruka mira. Da bi se postigao ovaj cilj, egipatski generalni sekretarijat za *fetve* pokrenuo je e-plattformu za obuku i pružanje vještina *muftijama* za donošenje *fetvi*. Ova e-plattformu omogućava *muftijama* da povežu islamske pravne norme sa kontekstom stvarnog ljudskog života. Osim toga, egipatska globalna institucija za *fetve* nudi: „istraživački centar za *fetve*“; „globalni indeks za *fetve*“, „futurološki opservatorij za *fetve*“, nudi „usluge za *fetve* muslimanima, koji žive u nemuslimanskim zemljama“. Ovaj se članak bavi ciljevima i postignućima u osiguravanju tradicionalne institucije za *fetve* protiv flagrantnog odstupanja i iskrivljavanja pouzdanosti i valjanosti *fetve* danas.

Ključne riječi: *fetva*, *iftā'*, *Dār al-iftā'*, *muftī*, ispravna *fetva*, pogrešna *fetva*, Generalni sekretarijat za *fetve*, Kairska deklaracija, Globalna povelja o *fetvi*.

NAPOMENA O TERMINIMA

• *Fetva*^{*1} je arapska riječ koja može značiti "razjašnjenje". Tehnički, *fetva* je vjersko pravno i moralno mišljenje u islamskom pravu (*šari'iah*) koje daje kvalifikovani pravnik kao odgovor na pitanje koje postavlja privatno lice, sudija ili država.

• *Iftā'* označava pojašnjenje pravne odluke o određenom pitanju ili problemu.

• *Dār al-iftā'* („Ured za *fetve*“) je zvanična islamska institucija u kojoj se donose pravila i odluke u vezi s islamskim pravom.

• *Dār al-iftā' al-mišriyyah* (Egipatski ured za *fetve*) je egipatsko službeno islamsko savjetodavno, pravosudno i državno tijelo osnovano kao centar za islam i islamska pravna istraživanja u Egiptu 1313. godine po Hidžri / 1895. godine po Milādu.

• *Muftija* je islamski pravnik kvalificiran da izdaje neobavezujuće mišljenje (*fetvu*) o nekoj tački islamskog prava (*šari'iah*). Čin izdavanja *fetvi* naziva se *iftā'*. *Muftije* i njihove *fetve* igrali su važnu ulogu kroz islamsku historiju, preuzimajući nove uloge u modernoj doba.

• Divlje i devijantne *fetve* odnose na svaki pravnu sud u ime islama, koji nije u skladu sa priznatim kriterijem za *fetve* na način da krši čast islama, krši javni poredak i zajedničke etičke vrijednosti, potiče porodične i društvene poremećaje i potkopava međuvjerske, međunacionalne i međunarodne stabilnosti.

• Generalni sekretarijat za *fetve* u svijetu je krovna organizacija koja se sastoji od autoritativnih organa za *fetve* iz muslimanskih zemalja, koja ima za cilj da služi muslimanima širom svijeta. Članovi Sekretarijata su *muftije* iz preko 35 zemalja.

¹ U bosanskom jeziku ovaj termin transliteriramo kako je uobičajeno u našem bosanskom teološkom vokabularu: „*fetva*“ umjesto utvrđenih pravila za transliteraciju u našem časopisu, a to je „*fatwā*“.

GLOBALNI AUTORITET **FETVE** OKVIR I POGLEDI

I

Egipatski **Dār al-iftā'**

Kao jedan od najstarijih **fetvi** autoriteta na svijetu, **Dār al-iftā'** u Egiptu je, tokom svoje duge povijesti, aktivno nastojao da daje ispravne **fetve** na pitanja u sprezi s podržavanjem svojih vrijednosti i promoviranjem robusne metodologije fetve kao holističkog načina za ostvarivanje koristi učenjacima u Egiptu i šire.

Kao jedan od najstarijih autoriteta za **fetve** u svijetu, egipatski **Dār al-iftā'** je, tokom svoje duge povijesti, aktivno nastojao davati ispravne **fetve**, koje se temelje na islamskim vrijednostima te promovirati snažnu metodologiju izdavanja **fetvi** na sveobuhvatnom pristupu, koji je od koristi učenjacima u Egiptu i šire.

Sadašnja uloga **Dār al-iftā'** nije ništa manje značajna ni manje ključna od one u prošlosti. Nastojeći da se pozabavi sadašnjim stanjem haosa u instituciji **fetve**, kao i trenutnim problemima, koji uzrokuju kulturu nasilja te opasnost od religijskog ekstremizma i terorizma, egipatski **Dār al-iftā'** je razvio višestruku strategiju protiv nasilja kako na domaćem tako i na međunarodnoj razini. Na unutrašnjem planu, egipatski **Dār al-iftā'** nastoji izvršiti glavnu operaciju obnavljanja i racionaliziranja religijskog diskursa te uklanjanja svih nepoželjnih skretanja s pravog puta i falsifikata. Uz to, egipatski je **Dār al-iftā'** pokrenuo nove načine djelovanja i postao prva religijska institucija, koja se probila u svijet društvenih mreža, nametnuvši se kao vodeća islamska institucija s najvećim brojem pratilaca na društvenim mrežama.

Također, egipatski **Dār al-iftā'** širi svoj sistem rada u području **fetvi**, pojačava svoje naučne posjete u svijetu te pruža brojne oblike naučne podrške i obuke onima koji se bave izdavanjem **fetvi** u različitim zemljama. Ovi napori su privukli interesiranje međunarodnih tijela zbog čega Evropski parlament nastoji uspostaviti partnerstvo sa **Dār al-iftā'**-om kako bi ustanovio svoje prvo tijelo i osnovu za **fetve**. Također, vrijedno je spomenuti da je UN, najveća svjetska organizacija, pohvalila vitalnu i konstruktivnu ulogu **Dār al-iftā'**-a u vezi njegovog odgovora na ekstremistički diskurs i netolerantne isključive grupe.

Na međunarodnoj razini, egipatski *Dār al-iftā'* je preuzeo vodeću ulogu u suprotstavljanju manipulativnim i devijantnim *fetvama*, koje se pojavljuju među muslimanskim stanovništvom u nemuslimanskim zemljama. Uzimajući ovo u obzir, egipatski *Dār al-iftā'* je preuzeo odgovornost tako što je organizirao prvu međunarodnu konferenciju u augustu 2015.: *Fetva: stvarnost, izazovi i budućí pogledi*. Jedan od najvažnijih ishoda konferencije bilo je osnivanje *Svjetskog generalnog sekretarijata za fetve*, koji je uspostavio vezu između organa za donošenje *fetvi* i pravnih vijeća s ciljem uspostave ispravnog diskursa, koji je istovremeno vjeran temeljnim islamskim, vodeći računa o stvarnom životu ljudi. Osim toga, Svjetski generalni sekretarijat ima za cilj da, s jedne strane, omogući muslimanima efikasno sudjelovanje u promicanju i ostvarenju mira u svijetu, humanom razvoju i stabilnosti a protiv tvrdnji i dijela ekstremista i terorista, koji koriste islam kao izgovor za svoju agresivnost. I, s druge strane, Sekretarijat nastoji razviti sistem naučne obuke kako bi se ojačale vrijednosti ravnoteže i tolerancije kod muslimanskih vjerskih vođa u svijeta, vođa koji treba da preuzmu odgovornost obnavljanja vjerskog diskursa, s naglaskom na pogubne efekte *fetvi*, koje daju nestručne osobe.

ILUSTRACIJA – Jedna od konferencija Svjetskog generalnog sekretarijata za *fetve* u Kairu 2022. godine.

ILLUSTRATION – One of the conferences of the World General Secretariat for *Fatwās* in Cairo in 2022.

Osim toga, dodatni ciljevi Sekretarijata su:

1. Unaprijediti međunarodnu razmjenu naučnih, praktičnih i pravnih iskustava.
2. Uspostaviti mehanizam za pružanje naučnih i praktičnih savjeta u vezi s autoritativnom *fetvom* s ciljem razvoja i optimalizacije učinka od *fetve*.

3. Iskoristiti kapacitete egipatskog *Dār al-iftā'*, kao primarnog branitelja zdravih principa islama za izgradnju naučnog partnerstva s drugim autoritetima za *fetve* u svijetu kako bi promovirali umjerenost u svojim zemljama.
4. Pružiti modele iz stvarnog života za obnavljanje religijskog diskursa te razvijati i dizajnirati programe, koji jačaju ideju i predlažu alternative.
5. Dizajnirati programe koji osiguravaju integraciju napora između autoriteta za *fetve* kako bi pridonijeli ispravljanju pogrešnih i falsificiranih koncepata, čime se smanjuju neprijateljstva i distorzije usmjerene protiv islama koje su rezultat ekstremističkih aktivnosti.
6. Izgraditi mostove da bi se suzio jaz u razlikama između autoriteta za *fetve* kroz različite oblike naučnih konsultacija.
7. Pokrenuti inicijative za podršku umjerenim naučnicima širom svijeta.
8. Uključiti mehanizme za suzbijanje *fetvi*, kojima se izaziva kaos i ekstremizam.
9. Širiti u svijetu odmjerene i pouzdane *fetve* s ciljem sudjelovanja u formuliranju svjetske konstruktivne filozofije života.
10. Kreirati programe za obuku muftija i islamskih pravnika kako bi se proširilo njihovo iskustva u vezi s *fetvom*.
11. Razviti mehanizme za podršku lokalnom i međunarodnom miru i stabilnosti provođenjem procedura za suprotstavljanje krutim idejama.

Svojim plemenitim ciljevima i pouzdanom misijom, Generalni sekretarijat za *fetve* postaje prva globalna ustanova ove vrste. Ona okuplja različite autoritete za *fetve* iz cijelog muslimanskog svijeta pod mudrim i snažnim vodstvom vrhovnog muftije egipatskog dr. Šawqija 'Allame,¹ kao prvog predsjedavajućeg Vrhovnog vijeća Generalnog sekretarijata za *fetve* u svijetu. Generalni sekretarijat čine članovi osnivači i novi članovi. Kao lični savjetnik vrhovnog muftije Egipta, dr. Ibrahim Negm je 17. oktobra 2016. godine izabran za generalnog sekretara Sekretarijata.

Među brojnim dužnostima, generalni sekretar je odgovoran za nadgledanje općih politika koje postavlja Generalni sekretarijat za postizanje svojih ciljeva, provođenje njegovih odluka i praćenje njegovog rada. Pored toga, prati napredak u radu Generalnog sekretarijata, osmišljava organizacijsku

¹ Šawqī Ibrahīm 'Abdel-Karīm 'Allam je 19. Vrhovni muftija Egipta. Doktorirao je 1996. godine na Univerzitetu Al-Azhar o temi jurisprudencije i šerijatskog prava. Služio je kao predsjedavajući Odsjeka za jurisprudenciju na Šerijatskoj školi ogranka Tanta Univerziteta Al-Azhar. Godine 2013. izabran je za Vrhovnog muftiju od strane Al-Azharovog vijeća viših naučnika. Institucija Vrhovnog muftije Egipta, *Dār al-iftā' al-mišriyyah* (Egipatski ured za *fetve*) veoma je utjecajna ne samo u Egiptu, već i širom muslimanskog svijeta. To je vladin prvi i primarni izvor vjerskog autoriteta. Ovaj ured izdaje oko 5.000 *fevi* sedmično, uključujući službene, koje Vrhovni muftija osobno piše i rutinske, koje se izdaju putem telefona i Interneta. Dr. Šawqī 'Allam je poznat kao umjereni muftija, koji osuđuje fanatizam, ekstremizam i terorizam i koji nema nikakvu političku ili partijsku pripadnost.

strukturu zaposlenih u Sekretarijatu nakon dobivanja odobrenja predsjednika, pruža sve financijske i računovodstvene savjete Generalnom sekretarijatu, nadgleda kadrovske poslove i organizira rad Generalnog sekretarijata. On, također, neposredno nadgleda rad naučnih vijeća i koordinira njihov rad, nadgleda rad savjeta i prati izvršenje odluka i pravilnika koji se odnose na rad naučnih odbora. Generalni sekretar je odgovoran za vođenje administrativnih i financijskih poslova Generalnog sekretarijata pod nadzorom i rukovodstvom predsjednika Vrhovnog savjeta. Konačno, generalni sekretar uživa sva ovlaštenja koja mu predsjednik Vrhovnog savjeta delegira.

ILUSTRACIJA ~ Egipatski muftija i generalni sekretar Sekretarijata u svom historijskom govoru u britanskom parlamentu..

ILLUSTRATION ~ The Mufti of Egypt and Secretary General of the Secretariat in his historic speech in the British Parliament.

II

Inicijative Svjetskog generalnog sekretarijata za **fetve**

Od osnivanja, Svjetski generalni sekretarijat za **fetve** nastojao je implementirati niz inicijativa i naučnih projekata s ciljem pružanja praktičnih i djelotvornih rješenja za izazove s kojima se institucija **fetve** suočava, promicanjem koordinacije između institucija **fetve** širom svijeta. Generalni sekretarijat je do danas pokrenuo dvadesetak inicijativa od kojih su sve generirale više od trideset ishoda u rasponu od instrumenata, deklaracija, naučne enciklopedije, teorijskog i praktičnog vodiča, kompjuterskog programa, istraživačkog centra itd. Navedene inicijative usmjerene su na osam područja: saradnja između autoriteta za **fetve**, obuka i obrazovanje o **fetvi**, praćenje kretanja vezanih za **al-iftā'**, upravljanje autoritetom fetve, muslimanske manjine, moderiranje i borba protiv ekstremizma te prevođenje i objavljivanje.

Inicijative u prvom području su višestruke i prvenstveno imaju za cilj da istraže mehanizme i kanale za efikasnu komunikaciju između autoriteta za **fetve** u svijetu, komunikaciju koja će omogućiti razmjenu naučne i tehničke ekspertize. Isto tako, time se nastoje udružiti naponi za rješavanje izazova s kojima se suočava univerzalna zajednica muslimana i svijet u cjelini.

Prva inicijativa u ovom području su međunarodne konferencije. Svjetski generalni sekretarijat za *fetve* nastoji koristiti instrument sazivanja međunarodnih konferencija kao put za reguliranje donošenja *fetvi* i konsolidaciju umjerene metodologije. Dosada je Generalni sekretarijat za *fetve* organizirao četiri konferencije, nakon osnivačke konferencije.

Prva konferencija: *Fetva: stvarnost, izazovi i budući pogledi*, održana je 17. i 18. augusta 2015. godine pod darovanim pokroviteljstvom predsjednika Egipta Abdel Fataha el-Sisija, i bila je uvod u osnivanje Svjetskog generalnog sekretarijata za *fetve*.

Na toj prvoj konferenciji uspostavljen je Svjetski generalni sekretarijat za *fetve*, kao prva međunarodna organizacija za *fetve*, s ciljem da koordinira između različitih tijela, uključenih u *al-iftā'* u svijetu. Generalni sekretarijat za *fetve* zamišljen je da radi na poboljšanju okvira kompetencija za *fetve* te da poveća njihov društveni utjecaj. Osim toga, cilj je bio okupiti autoritete za *fetve* oko izgradnje koalicije posvećene promoviranju umjerene metodologije za *fetve* te razviti originalna rješenja kako bi se eliminirao, a ne samo obuzdao fenomen pseudo-*fetvi*.

Druga godišnja konferencija bila je: *Obuka imama džamija za fetve u zemljama muslimanskih manjina*. Tema konferencije odabrana je s velikom pažnjom i odražava naše uvjerenje da imami i muslimanski propovjednici koji žive na Zapadu služe kao jezgro za propagiranje islama i ispravljanje pogrešaka i zabluda o islamu u svijetu. Shodno tome, teme konferencije označavaju vrlo važan korak ka implementaciji sistema za obnovu vjerskog diskursa i podrivanje napora grupa koje prakticiraju “politički islam”, grupa koje su postale istaknuta karakteristika muslimanske populacije na Zapadu. Osim toga, konferencija je također ukazala na važnost obuke džamijskih imama i propovjednika kako da razumiju i primjenjuju pravne tekstove, da se pozabave kontekstima žive stvarnosti svoje zajednice i ovladaju alatima i tehnikama umjerenog i odgovornog vjerskog diskursa.

ILUSTRACIJA ~ Konferencija “Uloga *fetve* u stvaranju stabilnog društva”.
ILLUSTRATION ~ The conference of “The Role of *Fatwā* in Creating a Stable Society”.

Treća konferencija: *Uloga fetve u ostvarenju stabilnog društva*, održana je u najpogodnije vrijeme koje se poklopilo s događajima koji su izazvali kaos širom svijeta. Konferencija je bila fokusirana na ispitivanje uloge *fetve* u borbi protiv korupcije i destrukcije, te u ostvarenju stabilnosti u svim aspektima društva. Uzimajući u obzir da su borba protiv nasilja, mržnje i ekstremizma najvažniji među prioritetima zbog kojih je i osnovan, Generalni sekretarijat za *fetve* smatrao je potrebnim da se bori protiv ovih bolesti.

Četvrta konferencija: *Obnova fetve: teorija i praksa*, ukazala je na važnost obnove *fetve* i istražila načine kako moderni postupak *al-iftā'*-a može izmijeniti i poboljšati stvarnost, uzdižući *fetvu* na najvišu civilizacijsku razinu. Isto tako, na ovoj konferenciji se istraživao potencijal modernog *al-iftā'* u doprinosu stimuliranja svih aspekata života te se ispitalo kako se civilizacijski razvoj može iskoristiti da služi *al-iftā'*-u. Konferencija je usvojila posebne propise, koji će voditi ekstrapolaciji iz našeg zakonodavnog naslijeđa i upozoriti na opasnost od povijesnih *fetvi* izvan konteksta.

Peta konferencija: *Upravljanje pravnim razlikama: civilizacijski pristup*, bavila se načinima upravljanja pravnim razlikama kako bi se podsticao sistem koji omogućava učešće islamskih pravnika i muftija, koji se bave poslovima muslimanskog *Ummeta*.

Na ovoj konferenciji usvojen je program za obnovljenu percepciju pravnih razlika, kao početak rješavanja suvremenih pitanja. U skladu s tim, konferencija je definirala civilizacijske temelje i suvremene pristupe rješavanju pitanja pravnih razlika. Rezultati konferencije uključuju razvoj medijskih programa i društvenih aktivnosti u kojima mogu učestvovati naučnici različitih pravnih škola, koji će služiti kao usmjeravanje sljedbenicima ovih pravnih škola u promoviranju među *fiksno*-pravne tolerancije.

Druga inicijativa Generalnog sekretarijata za *fetve* bila je usvajanje *Kairske deklaracije o fetvama*. S obzirom na prijetnju terorizma koja je dostigla vrhunac širom svijeta od strane loše orijentiranih organizacija za koje se pogrešno navodi da pripadaju islamu, što je uzrokovalo porast islamofobije, *Kairska deklaracija* predstavlja pravu poruku islama u odbrani jasnih islamskih principa od lažnog predstavljanja od strane ekstremista, koji su oteli islam. Shodno tome, Generalni sekretarijat je izdao *Deklaraciju* iz Kaira za unapređenje principa saradnje i suživota za muslimansko manjinsko stanovništvo širom svijeta. Ova *Deklaracija* služi kao referenca za *al-iftā'*, koji regulira međumuslimanski odnos, kao i odnos muslimana i nemuslimana u zemljama sa nemuslimanskom većinom.

Treća inicijativa u ovom nastojanju bila je *Globalna povelja o fetvama*. To je rezultat preporuka koje su izdate na kraju treće međunarodne konferencije Generalnog sekretarijata. Među njima je bio i zahtjev da se ubrza izrada globalne povelje za *al-iftā'* koja će poslužiti da se ocrtaju opći principi izdavanja mudrih *fetvi* te implementiraju optimalne procedure za rješavanje *fetvinih* aberacija i devijacija.

Globalna povelja o *fatvama* opisuje opća načela pouzdanog *al-iftā'a* i optimalne procedure za rješavanje lažnih *fetvi*. Zapravo, *Povelja* ima za cilj da učini *al-iftā'* sredstvom za rješavanje društvenih problema, kao i da pruži koristan doprinos socijalnoj i psihološkoj stabilnosti društava u pravcu progresivnog razvoja. Cilj *Povelje* je da ukloni haos oko *fetvi* i poslužiti kao pomoćni vodič u različitim društvenim, pravnim, obrazovnim i medijskim poljima.

ILUSTRACIJA ~ Egipatski *Dār al-Iftā'* izdao je povelju o *fetvi* koja promiče postupke koji su ekološki prihvatljivi na temelju islamskog prava.

ILLUSTRATION ~ Egypt's *Dār al-Iftā'* issued a *fatwā* charter promoting practices that are environmentally friendly based on Islamic law.

Četvrta inicijativa je dodjela nagrade *Imām al-Qarāfī*², počevši od 2019. godine. Nagrada se dodjeljuje kao priznanje osobama koje postignu uspjeh *al-iftā'u*. Ovom nagradom, Sekretarijat nastoji unaprijediti naučna istraživanja u nizu pravnih *al-iftā'a* disciplina, nastoji potaknuti duh naučnog takmičenja

² Šihāb al-Dīn al-Qarāfī ili Imam al-Qarāfī (1228–1285) je bio Malikī *fakih*, pravnik i pravni teoretičar porijeklom iz Sanhadža Berbera, koji je živio u vrijeme ejjubijskog i memalikijskog Egipta. Mnogi ga smatraju najvećim malikijskim pravnim teoretičarom 13. stoljeća; njegovi spisi i uticaj na islamsku pravnu teoriju (*uṣūl al-fiqh*) proširili su se širom muslimanskog svijeta. Njegovo insistiranje na zakonskim granicama naglašava važnost nepravni (ne brkati se s ilegalnim) razmatranjima u određivanju ispravnog pravca djelovanja, sa značajnim implikacijama na pravnu reformu u modernom islamskom svijetu. Njegovi pogledi na opće dobro (*maṣlaḥah*) i običaje pružaju sredstva za prilagođavanje prostorno-vremenske razlike između moderne i predmoderne stvarnosti.

za dobrobit procesa donošenja *fetvi* širom svijeta te nastoji ostvariti strategiju Sekretarijata za kontinuirano naučno i administrativno poboljšanje u izdavanju *fetvi*. Nagrada se dodjeljuje u jednoj od sljedećih pet grana: suvremena pravna pitanja, obnova u donošenju *fetvi*, specijalizirana pravna pitanja (medicina, ekonomija itd.), načini korištenja vjerskih i novih medija te institucionalno razlikovanje pravih od krivih *fetvi*.

Peta inicijativa je bila proglašenje *Međunarodnog dana Al-iftā'a*. Ova ideja je nastala s obzirom na činjenicu da uređenje postupka *al-iftā'* predstavlja jedan od glavnih elemenata stabilnosti pojedinca i društva, kao i univerzalne muslimanske zajednice. Zaista, bilo je važno odrediti međunarodni dan za *al-iftā'* kao priliku za sve muslimanske nacije da organiziraju događaje s ciljem upoznavanja svoje javnosti sa pravilima *al-iftā'a*. Tako je 15. decembar proglašen *Međunarodnim danom al-iftā'a*, što je podsjećanje na datum kada je Generalni sekretarijat za *fetve* inauguriran kao institucija posvećena okupljanju autoriteta za *fetve* iz cijelog svijeta.

Šesta inicijativa bila je *Povelja o toleranciji oko pravnih i fetva razlika*, koja je osmišljena kao mjerilo koje uzima u obzir afirmaciju principa tolerancije i odricanja od pravnog i fetva slijepog dogmatizma.

Plime i oseke kontrasta, kao i reda i haosa, obnove i stagnacije, napretka i nazadovanja, koji su godinama postali stalnim obilježjem pravnih i *fetva* scena, bez sumnje su imali značajan utjecaj, posebno u islamskom svijetu, po pitanjima prava i *fetve*, što je dovelo do žestokog ugnjetavanja, mržnje i odvratne netolerancije. Ovo je neminovno rezultiralo opstrukcijom nastojanja da se islamska jurisprudencija i *fetva* prilagode današnjim potrebama, potkopavajući valjanost islamskog prava za sva vremena i na svim mjestima. Shodno tome, bilo je obavezno da se pravne i *fetve*-zainteresovane strane udruže kako bi promovirale ozbiljne napore te reformisale koruptivne prakse i spriječile bilo kakvo narušavanje principa islamskog zakonodavstva, jurisprudencije i *al-iftā'a*, principa koji imaju za cilj poticanje suživota i tolerancije.

Povelja o toleranciji ocrtava konture takvih koncepata, vrijednosti, principa i izvršnih članova sadržanih u njoj. Ona je u skladu sa *Kaiarskom Deklaracijom* i *Globalnom poveljom o fetvama*, koje su usvojene da promoviraju ulogu *fetve* u rješavanju suvremenih ljudskih problema.

Sedma i posljednja inicijativa u ovom segmentu bila je uspostavljanje predstavništava Generalnog sekretarijata za *fetve* kao ogranaka sjedišta Generalnog sekretarijata u Kairu kako bi se širila njegova poruka i misija. Generalni sekretarijat namjerava da uspostavi predstavništva u Evropi, SAD, Južnoj Aziji i Africi.

Sedma i posljednja inicijativa u ovom segmentu, uspostavljanje predstavništava Svjetskog generalnog sekretarijata za *fetve*, kao ogranaka sjedišta Svjetskog generalnog sekretarijata u Kairu, pokrenuta je

kako bi se širila poruka i misija Generalnog sekretarijata. Svjetski generalni sekretarijat namjerava osnovati predstavništvo u Evropi, SAD, Južnoj Aziji i Africi.

ILUSTRACIJA ~ Generalni sekretarijat svjetskog autoriteta za *fetve* proslavlja Međunarodni dan *iftā'*.

ISPOD: Generalni sekretarijat svjetskog autoriteta za *fetve* na jednoj od sjednica augusta 2022.

ILLUSTRATION ~ The General Secretariat of the World *Fatwā* Authority celebrates the International *Day of Ifta'*.

BELOW: The General Secretariat of the World *Fatwā* Authority at one of its August 2022 sessions.

III Edukacija i obuka

Program *al-iftā'a* za obrazovanje i obuku predstavlja ključni korak u formiranju kompetentnih muftija. Primarni cilj ovog programa je osposobiti muftije sa znanjem i vještinama koje su im potrebne za prakticiranje *al-iftā'a* tako što će *fetvu* učiniti primjenjivom i prikladnom za moderno doba, *fetvu* koja je ukorijenjena u autentičnim izvorima islama. Ovaj program također ima za cilj da pomogne u uvođenju discipline *al-iftā'* u obrazovni sistem tako što će učiniti dostupnim relevantne resurse te provesti neophodne studije o pedagoškim metodama i metodama obuke u nastavnim planovima i programima. Ovaj program uključuje sljedeće inicijative: kvalifikacija za *fetve* na e-programu za muftije; *Hidāya* e-platforma; Program obuke za poboljšanje vještina i znanja o *fetvi*; centar za podršku u istraživanju *fetve*.

Osmo inicijativa je prva u ovom programu za jednogodišnji kreditni kurs koji je dostupan na web stranici, koju održava Generalni sekretarijat. Kvalifikacija za *fetve* na e-programu za muftije je osnovni kurs koji pruža znanstveno i praktično iskustvo učenja putem e-nastavnih planova i programa koji podučavaju pravne i druge potrebne nauke koje omogućavaju muftijama da povezuju islamska pravna pitanja sa kontekstom ljudskog stvarnog života, kao i da se primjenjuju pravne odluke stvarnim životnim situacijama. Program ima za cilj da pruži neophodne osnove, da otkloni sve naučne i metodološke nedostatke koje muftije ili oni koji žele da to postanu imaju. Program nastoji povećati kompetentnost muftija, razviti njihove sposobnosti i prenijeti im vještine i znanja specijalista kroz praktičnu obuku. Zaista, ima za cilj proširiti bazu ciljane publike putem tehnologije učenja na daljinu, spriječiti nespecijaliste da izdaju *fetve* te promovirati komunikaciju između muftija širom svijeta.

Programski moduli pokrivaju jurisprudenciju, principe jurisprudencije, ciljeve islamskog prava, suvremena pravna pitanja, nasljedstvo i podjelu posjeda, vještinu *fetve*, pravne maksime, razumijevanje primarnih tekstova, obuku za *fetve*, te sisteme vladavine i ljudska prava. Polaznici programa dobijaju potvrdu o uspjehu u programu kvalifikacije za *fetve*.

Hidāya e-platforma je *deveta inicijativa* koju je pokrenuo Generalni sekretarijat za *fetve*, kao u ovom segmentu. To je e-platforma dizajnirana za širenje znanja i promoviranje plemenitih vrijednosti islama te islamskih praktičnih moralnih normi i naučnih disciplina. Platformu nadgleda naučni komitet koji se sastoji od grupe naučnika, uključujući i Vrhovnog muftiju Egipta dr. Šawqija 'Allāmu.

Hidāya je e-platforma sa više misija i specijalizacija koja nudi neku vrstu obrazovnih, kulturnih i bihevioralnih programa, kao i kurseve obuke. Pruža sigurno intelektualno okruženje u kojem se ljudi osjećaju sigurno za sebe i svoju djecu, sigurni u saznanje da dobivaju istinsko iskustvo učenja zasnovano na dobroj naučnoj metodologiji Al-Azhara koja podučava umjerenost. Cilj je promovirati plemenite vrijednosti, moral i razumijevanje islama kroz najbolja tehnološka sredstva; nudi veliki broj kurseva i predavanja koja doprinose kulturnom, etičkom i moralnom razvoju muslimana; čistiti intelektualne ostatke koje su ostavili ekstremisti povezani s islamom; suprotstavlja se širenju ekstremističkih i terorističkih ideja nudeći ispravne alternative.

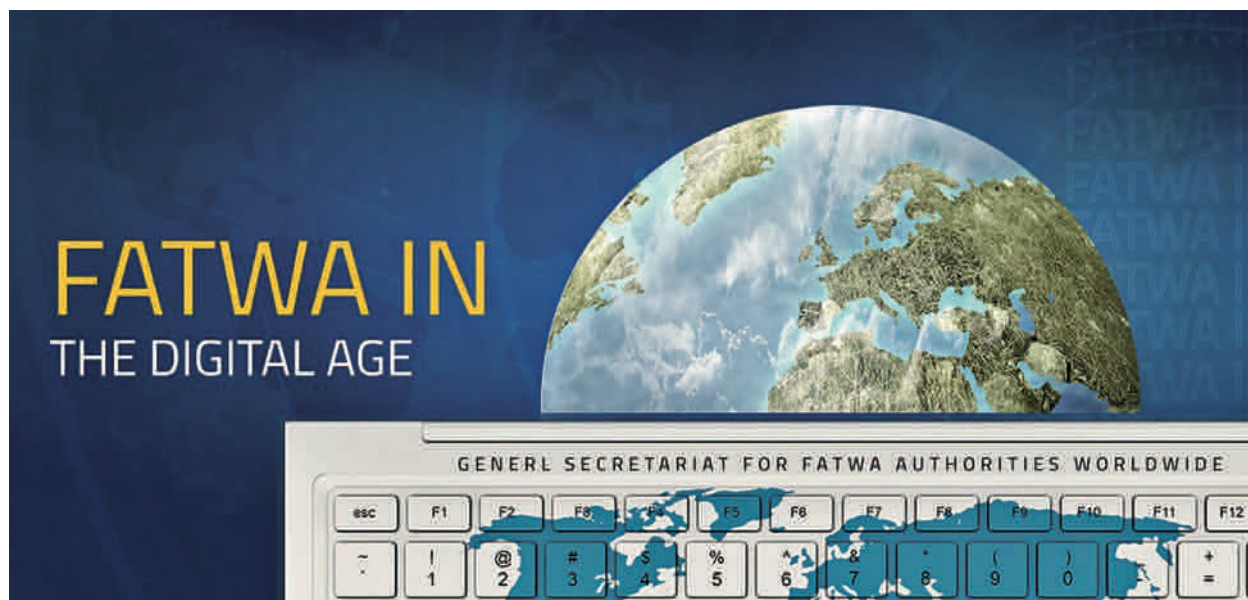
ILUSTRACIJA ~ Univerzitet Al-Azhar "Univerzitet (časni) Al-Azhar" je najstariji egipatski univerzitet i poznat je kao najprestižniji univerzitet za islamsko učenje.

ILLUSTRATION ~ The Al-Azhar University "the University of (the honorable) Al-Azhar" it is Egypt's oldest university and renowned is as the most prestigious university for Islamic learning

Osim toga, ovaj program uključuje sklapanje partnerstava i sporazuma s naučnim autoritetima radi postizanja zajedničkih ciljeva te prenošenje poruke Generalnog sekretarijata koliko god je to moguće s ciljem dolaska do ciljne grupe u promicanju kulture komunikacije, dijaloga i suživota s drugima za dobrobit čovječanstva. Međutim, njeni najvažniji ciljevi su stvaranje sigurnog naučnog okruženja za muslimane širom svijeta u kojem će dobiti istinsko iskustvo učenja i razumijevanja islama i unaprijeđenje istinske i autentične islamske jurisprudencije i ispravne islamske misli kroz promicanje misaonih i pravnih doprinosa vodećih muslimanskih učenjaka širom svijeta.

Deseta inicijativa u ovom drugom segmentu djelovanja je program obuke za razvoj obrazovanja i vještina za *fetve*. Nema sumnje da je prisustvo visokoobrazovanih i kompetentnih stručnjaka za *fetve* ključno za rješavanje problema haosa na području *fetvi*. Bez sumnje, borba protiv ekstremističkih grupa, čije je djelovanje zasnovano na *fetvama* nekvalificiranih i pseudo-učenjaka, uveliko ovisi o muftijama, koji ponosno i iskreno na svojim plećima nose odgovornost kako bi bili most koji povezuje vjeru s javnošću.

Na osnovu navedenog, Sekretarijat je pokrenuo inicijativu za razvoj programa obuke koji je osmišljen tako da polaznike programa opremi specifičnim znanjima, vještinama i sposobnostima neophodnim za njihovu profesionalnu aktivnost i samim tim unaprijedi se efikasnost autoriteta za *fetve*. Osim toga, Sekretarijat ima za cilj da kroz ovu inicijativu širi privrženost metodologiji koja podupire nedvosmisleni umjerenost i ciljeve islamskog prava u praksi *al-iftā'a* na način koji štiti društvenu stabilnost i sigurnost.

ILUSTRACIJA - *Dār al-Iftā'* - trogodišnji studij izdavanja *fetvi* na daljinu.
ILLUSTRATION - *Dār al-Iftā'* - a three-year long-distance study of issuing *fatwās*.

Sekretarijat ima za cilj da organizira dva kursa obuke svake godine. Implementacija inicijative započela je 2016. godine saradnjom između Sekretarijata i *Dār al-iftāʾ*-a na sedmičnom, 20-satnom programu obuke za studente na Tajlandu. Tokom kursa, studenti su bili upoznati s brojnim suvremenim *fetvama* o mnogim temama u rasponu od pitanja bez presedana, društvenih i poslovnih transakcija, muslimanskih manjina, porodičnih pitanja, zabluda i pitanja predanosti.

Instruktori su običavali studente o načinu primjene naučnog metodološkog pristupa u *fetvama* i razvijanju pravnih i doktrinarnih referenci zasnovanih na izvorima, istovremeno imajući na umu jasnu percepciju proživljene stvarnosti uz pomoć stručnjaka kao što su doktori, ekonomisti itd.

Ovaj kurs bio je jedan od plodova saradnje između Sekretarijata za *fetve* i Kraljevske tajlandske ambasade u Kairu. Sekretarijat je također vodio još jedan kurs za muslimane u Britaniji i dva za studente u Africi.

Centar za promociju istraživanja *fetvi* je *jedanaesta inicijativa* i ima za cilj promoviranje istraživanja *fetvi* i pomaganje u usmjeravanju diplomiranih studenata i drugih u vođenju istraživanja u različitim disciplinama *al-iftāʾ*-a. Cilj Centra je da istraživanjem nauka o *fetvi* učini nezavisnom akademskom disciplinom.

Inauguriran tokom četvrte konferencije Generalnog sekretarijata održane u Kairu 2019. godine, Centar ima direktora, naučnu komisiju i tri odjeljenja: *Odjeljenje za akademski nadzor*, *Odjeljenje za komunikaciju i baze podataka* i *Odjeljenje za obuku istraživača*.

ILUSTRACIJA – *Dār al-Iftāʾ* održava program obuke za malezijske naučnike o vještinama i zanatu izdavanja *fetve* u digitalnom dobu.

ILLUSTRATION – *Dār al-Iftāʾ* holds a training program for Malaysian scholars on the skills and craft of *fatwā* issuance in the digital age.

IV

Opservatorij za *fetve*

Treći program je Opservatorij za *fetve*, koji odnosi na *dvanaestu i trinaestu inicijativu: Global *fetva* index* i *Futurološki opservatorij za *fetve**.

Globalni *fetva* indeks je važna odskočna daska za ocjenjivanje, analizu, ispravljanje i opovrgavanje *al-iftā'*-a kroz korištenje najnovijih metodologija strateške analize s ciljem reguliranja vjerskog diskursa i pružanja informativnog pogleda kreatorima politike. Planirano je da se pokrene e-pretraživač, prvi takve vrste, za globalno praćenje *fetvi* u realnom vremenu i prostoru.

Posljednja *trinaesta inicijativa Futurološke opservatorije za *fetve**, koja je pokrenuta tokom četvrte konferencije Generalnog sekretarijata, ima za cilj da pruži viziju buduće *fetve*. Jasno je da je futurologija postala nezaobilazna oblast interesovanja u svim društvima i disciplinama. Brz tempo promjena u današnjem svijetu znači da je za sva društva i institucije od vitalnog značaja da se brzo i odlučno pripreme za budućnost i ulože kolektivne naučne napore kako bi se suočili s neizvjesnostima i nemilosrdnim izazovima, koje promjene mogu donijeti.

Pored društvenih, naučnih, političkih i ekonomskih promjena, klimatske promjene kao i tehnološka revolucija, ljudske migracije, demografske tranzicije i njihove političke i ekonomske implikacije, nestašica energije, hrane i vode, osvajanja svemira i jedan svijetska vlada itd. – sve ovo zahtjeva da istražujemo i procjenjujemo efekte i izazove, koje uzrokuju ove promjene u odnosu na *al-iftā'* i *fetve*.

Pored društvenih, naučnih, političkih i ekonomskih promjena, klimatskih promjena, tehnološke revolucije, migracije ljudi, demografskih tranzicija i njihovih političkih i ekonomskih implikacija, te nestašice energije, hrane, vode, osvajanja svemira, ideje mandata jedne svjetske vlade itd., jesu pitanja koja trebamo istražiti i procijeniti njihove efekte i izazove koje predstavljaju u smislu *al-iftā'* i *fetve*.

Naravno, buduće studije o *fetvama* bi nam trebale pomoći da moderiramo ishode generirane događajima, otkrićima itd., predviđajući koji će se od mnogih mogućih ili vjerojatnih ishoda ostvariti, a koji će ostati nepromijenjeni. Stoga bismo trebali biti spremni da se pozabavimo nastalim pitanjima bilo koje prirode. Osim toga, buduće studije o *fetvam* su neophodne za razvoj strateškog planiranja u načinu davanja *fetvi*, jer pružaju konceptualizaciju tehnološkog okvira za *fetve* te procesa obrade *fetvi* i način suočavanja s pratećim promjenama.

ILUSTRACIJA ~ Logo/simbol *Globalnog indeksa fetvi* koji podupire naučnu metodologiju za promatranje, analizu i procjenu diskursa *fetvi* širom svijeta.

ILLUSTRATION ~ Logo/Symbol *Global Fatwā Index* that endorses a scholarly methodology for observing, analyzing, and evaluating *fatwā* discourses worldwide.

V

Odjel za institucionalizaciju *fetve*

Četvrti program *Odjela za institucionalizaciju fetve* ima za cilj poboljšati upravljanje ustanovama *fetve* kroz restrukturiranje u skladu sa njihovim ciljevima i odgovornostima, ustanovljavanjem odjela tih ustanova, koji odgovaraju prirodi njihovog posla i korištenjem svih modernih alata i kriterija u njihovom upravljanju.

U tom cilju, osnovano je odjeljenje *Upravljačke konsultacije za institucije fetve*, kao *četnaesta inicijativa*. Nauka o modernom menadžmentu je u suštini objektivno orijentirana ljudska aktivnost s određenim ciljem, koji je u stanju postići kroz sinergiju odnosa, veza i međusobne komplementarnosti između različitih grupa i profesija koje imaju različite ciljeve i aspiracije.

Stoga je neophodno da suvremene institucije, uključujući i organe za *fetve*, imaju neophodne upravljačke elemente koji im omogućavaju da svoju misiju izvršavaju na optimalan način.

Shodno tome, jedan od ciljeva Generalnog sekretarijata bio je da organima za *fetve* pruži neophodnu upravljačku podršku, čime im se omogućava da izvršavaju svoju misiju putem pouzdano sigurnih sredstava za maksimiziranje njihovog utjecaja i efikasnosti. Podrška se svodi na pružanje savjeta nadležnim tijelima za *fetve* o načinu nadogradnje njihovih administrativnih kapaciteta i njihovo opskrbljivanje novim administrativnim sistemima s ciljem poboljšanja procesa izdavanja *fetvi*.

U kontekstu promocije odjeljenja za Konsultacije rukovodstva u institucijama za *fetve*, Sekretarijat za *fetve* je pripremio teorijske reference koje povezuju nauku upravljanja sa *al-iftā'*-om. To uključuje *Priručnik za uspostavljanje organa za fetvu*, *Upravljanje kvalitetom u organima za fetve* i *Upravljanje ljudskim resursima u organima za fetve*.

VI Muslimanske manjine

Peto polje djelovanja u svom fokusu ima usluge za *fetve*, dizajnirane za muslimansku manjinsku populaciju i sredstva za njihovo pokretanje. Također, to pruža sve moguće savjete za *fetve* potrebne muslimanskim manjinama u svijetu. Ovo područje uključuje *petnaestu i šesnaestu inicijativu*.

Petnaesta inicijativa: Opservatorij muslimanske zajednice nastala je kao odgovor na nestabilno stanje muslimanskog manjinskog stanovništva u svijetu, posebno onih koji žive u zemljama koje su doživjele velike terorističke napade, a da ne spominjemo rastući progon i diskriminaciju muslimana u nekim zemljama kao što je slučaj sa Rohingya muslimanima u Burmi.

Ova inicijativa ima za cilj uspostavljanje istraživačkog mehanizma koji će služiti Generalnom sekretarijatu za *fetve* i pomoći mu da pažljivo prati stanje muslimanskih zajednica u svijetu. Osim toga, inicijativa ima za cilj pomoći donosiocima odluka u vezi sa vjerom i pitanjima *fetvi* kako bi zauzeli stavove i programe, koji će koristiti ovim zajednicama i pomoći im da prevladaju probleme i prepreke s kojima se suočavaju.

Generalni sekretarijat će aktivirati ovu inicijativu izradom demografske karte muslimanskih zajednica u svijetu, njihove mreže odnosa, uvjeta i niza pitanja koja se tiču svake pojedine zajednice. Ovo će na kraju omogućiti pozitivan i efikasan pristup njihovim prilikama i uvjetima te potaknuti uspostavi uvjeta, koji će omogućiti zaštitu njihovih osnovnih prava i garantirati im vjersku slobodu.

Forum za istraživanje i studije muslimanskih manjina, kao drugu inicijativu na ovom polju i *šesnaestu inicijativu*, pokrenuo je Sekretarijat kako bi okupio istraživače i naučnike iz različitih disciplina, koje se odnose na pitanja muslimanskih manjina. Namjera je, također, da se održe seminara o tome te izradi solidni radni dokumenat o reguliranju načina rješavanja pitanja od interesa za muslimanske manjine u svijetu.

Ovaj *Forum* će održavati periodične seminare koji će uključiti istraživače i pripadnike manjinskih grupa u konstruktivno učešće kako bi se pozabavili stvarnim životnim kontekstom muslimanskih manjina u nemuslimanskim zemljama, koje postaju sve složenije zbog reakcije Zapada na terorizam i ekstremizam, koji se pogrešno pripisuju islamu i široj muslimanskoj zajednici. Zbog toga se od muslimanskih pravnika, posebno od muftija, traži da posvete punu pažnju ovoj grupaciji muslimana u svijetu.

VII

Umjerenost i borba protiv ekstremizma

✓
Sesto polje djelovanja se prvenstveno fokusira na umjerenost i borbu protiv ekstremizma, te time ima za cilj dekonstruirati ekstremističku i terorističku ideologiju te odgovoriti na njene demagoške tvrdnje mudrošću i plemenitim poticajima uz istovremeno podizanje svijesti muslimanskih društava o opasnostima i posljedicama od ekstremističku i terorističku.

Dakle, cilj *sedamnaeste inicijative*, koju je pokrenuo Svjetski generalni sekretarijat za *fetve*, od nazivom, *Selam – centar za ekstremističke studije*, jeste uspostavljanje istraživačkog centra za strateške futurističke studije, koje se bave islamskim ekstremizmom i terorizmom s ciljem da se promovira islamskom miroljubivi umjereni pravac u vjeri.

Ovaj *Centar* se obavezuje da se bori protiv svih oblika ekstremizma na dva glavna načina. Prvi se fokusira na razumijevanje načina djelovanja ekstremističkih ideologija, koje proizlaze iz sofisticiranih strategija regrutacije neupućenih osoba, strategija koje se oslanjaju na islamsko pravo (*fetvu*), pravo koje ekstremisti koriste da artikuliraju i promoviraju svoju viziju svijeta. Drugi način ima za cilj da zaštiti društva od ekstremističkih ideologija i posljedično spriječi proliferaciju ekstremističkih i radikalnih ideja kroz generacije. Ovo zauzvrat zahtijeva niz procesa koji se fokusiraju na motivirajuće socio-ekonomske uvjete koji stoje iza prihvatanja terorističke ideologije.

Nadalje, *Centar* ima namjeru da razvija svijesti o istinskom učenju islama, o širenju umjerenosti, o potrebi borbe protiv fanatičnosti i netolerancije, jer jaka svijet o potrebi suzbijanja ekstremizma u svim njegovim oblicima je ključno u našoj borbi protiv ekstremizma i vjerski inspiriranog terorizma. Upravo u tu svrhu osmišljena je *osamnaesta inicijativa*, *Globalnog izaslanstva učenih ljudi za fetve*.

Svjetski generalni sekretarijat za *fetve* namjerava poslati zajednička izaslanstva učenjaka za *fetve* kako bi posvuda prosvjetlili ljude o islamu i njihovoj umjerenosti i toleranciji. Ova izaslanstva, također, imaju za cilj da objasne greške u *fetvama*, koje su izdale nestručne osobe i nekvalificirani pojedinci.

Mnogo truda je uloženo u organiziranje naučnih misija u saradnji sa egipatskim Ministarstvom vanjskih poslova i muftijama članovima Vrhovnog savjeta. Dvije takve misije bile su zakazane za neke afričke zemlje, ali su nažalost otkazane iz logističkih i proceduralnih razloga. Plan je da se misije i naučna izaslanstva za *fetve* šalju na sve kontinente.

VIII

Prijevodni na svjetske jezike

Sedmo polje djelovanja, *Prijevodni na svjetske jezike*, ima za cilj prenijeti poruku tolerantnog učenja islama svakom muslimanu u bilo kojoj zemlji širom svijeta. Da bi ispunio ovaj cilj, Generalni sekretarijat za *fetve* je osnovao Odjel za prijevode na svjetske jezike, koji ima zadatak da prevodi istraživanja, *fetve*, pravne studije, naučne članke i sažetke knjiga na i sa arapskog i druge svjetske jezike. Drugi zadatak Odjela je da osigura Generalnom sekretarijatu istraživače i izvještaje objavljene na svjetskim jezicima kako bi imali koristi od toga, kako mogli odgovorili na njih i olakšali komunikaciju s populacijom, koja ne govori arapski. S obzirom na svoj cilj da širi poruku umjerenog islama cijelom svijetu i svim muslimanima bez obzira na njihovu državu ili jezik, Generalni sekretarijat je razvio sljedeću *devetnaestu* i *dvadesetu inicijativu*, a to je izrada enciklopedija i referenci i e-časopisa na engleskom jeziku.

Što se tiče *devetnaeste inicijative*, Generalni sekretarijat je objavio niz publikacija koje uključuju *Naučnu enciklopediju o fetvama* na engleskom jeziku. Ova Enciklopedija je prva integrirana naučna enciklopedija o *fetvama* na engleskom jeziku, koja ima za cilj širenje svijesti o ispravnim *fetvama*. Druga je *Enciklopedija islamskih nauka*, također, na engleskom jeziku, koja se sastoji od dvadeset pet tomova o dvadeset i dvije tematske oblasti koje skeniraju čitav niz islamskih nauka kao što su Kur'an i nauka o Kur'anu, jurisprudencija, principi jurisprudencije, arapski jezik, *Sunnat* itd. Ova *Enciklopedija* slijedi Al-Azharovu ispravnu metodologiju tolerancije kako bi se omogućilo nearapskim muslimanima općenito, posebno njihovoj omladini, da se upoznaju s naukom svoje vjere. Na kraju, ali ne i najmanje važno, Generalni sekretarijat je objavio knjigu: *Pobijanje ekstremističke ideologije*, na engleskom jeziku.

Ideja za *dvadesetu inicijativu* proizašla je iz potrebe da se izgradi pouzdan izvor vijesti o globalnoj zajednici muslimana u vrijeme kada je integritet vijesti u najboljem slučaju upitan. Uslijed toga je nastao e-magazin, *Muslimanska veza*, za koji se predviđa da će usvojiti princip umjerenosti, koristiti tehnologije i nauke našeg modernog doba, zadovoljavati potrebe javnosti koja je ukazala svoje povjerenje Generalnom sekretarijatu za *fetve*. *Muslimanska veza* ima za cilj širenje vijesti u nastojanju da zadrži javnost u kontaktu s islamskim i globalnim događajima povezanim s muslimanskim zajednicama širom svijeta, fokusirajući se na konsultacije i povezujući svoje čitatelje sa stručnjacima iz svih oblasti jurisprudencije i propovijedi, društva i porodice. Odlučeno je da se časopis izdaje na engleskom jeziku s obzirom na činjenicu da je engleski jezik najrašireniji jezik u svijetu i de facto lingua franca u većini oblasti. Engleski je jezik akademske komunikacije na visokoškolskim ustanovama, to je jezik koji se najviše koristi na internetu.

IX Publikacije

I - Publikacije

1. *Opće preporuke autoritetima za fetve*
2. *Enciklopedija Jamharah i'lām al-muftīn*
3. *Knjiga: Islam i suvremena pitanja*
4. *Priručnik za uspostavljanje organa za fetve*
5. *Upravljanje kvalitetom u organima za fetve*
6. *Upravljanje ljudskim resursima u organima za fetve*
7. *Muslimanski vodič za pobijanje ekstremističkih ideologija*
8. *Engleska enciklopedija „naučne fetve“*
9. *Engleska enciklopedija za islamske nauke*

II - Aplikacije

10. *e-Biblioteka za fetve*
11. *e-Program za osposobljavanje muftija*

III - Platforme i e-publikacije

12. *Džusoor (Mostovi) e-Magazin*
13. *Časopis Svjetskog generalnog sekretarijata za fetve*
14. *Web stranica Svjetskog generalnog sekretarijata za fetve*
15. *e-Magazin muslimanska veza*
16. *Stranice društvenih medija*

Urednički postscriptum

Ovaj esej nekome može izgledati kao neka vrsta ciljanog reklamiranja, ali on je, zapravo, pokušaj da se istakne pitanje *fetve*, koja je, s pravom ili ne, postalo pitanje za zabrinutost u smislu mira i sigurnosti u svijetu. Ovdje nas autor ovog članka upoznaje s istinskim naporima *Dār al-iftā'* („Ureda za *fetve*“) Egipta u suočavanju s teškim izazovima koje postavljaju neke neodgovorne ekstremne muslimanske grupe, koje su koristile instrument *fetve* da promoviraju i silom nameću svoju ideološku agendu, koja nije kompatibilna sa autentičnim i pouzdanim islamskim pravnim i moralnim učenjima. Časopis *Illuminatio/Svjetionik/Almanar* objavljuje ovaj izvještaj o stanju muslimanskog *ummata* u 21. stoljeću kao historijsku činjenicu za buduće generacije.